

26 Mart 2019

Türkiye Varlık Fonu ile ne yapılmaya çalışılıyor?

12.03.2019 tarihli Resmî Gazete’de yayımlanan Sermaye Piyasası Kurulu’nun (SPK) yatırım fonlarına ilişkin esaslar tebliği ile, Türkiye Varlık Fonu (TVF) bünyesindeki devasa kuruluşların katılma paylarının alım ve satımına ilişkin pek çok sınırlamadan muaf olması kararlaştırıldı. Tebliğe göre Hazine ve Maliye Bakanlığı, TCMB ve ipotek finansmanı kuruluşlarına halihazırda uygulanan istisnalara TVF de eklenmiş oldu. Varlık Fonunun, varlık toplamının %35’ine kadar tutarında senet çıkarılıp fondaki varlıkların satılabilmesine ortam hazırlayan maddenin ardından TVF satılacak mı iddiaları gündeme geldi. Türkiye Varlık Fonu Yönetimi A.Ş. ise yaptığı açıklamada Fonun satılacağına dair haberleri yalanladı.

Türkiye Varlık Fonu (TVF) nedir?

19 Ağustos 2016 tarih ve 6742 sayılı Kanun ile Türkiye Varlık Fonu Yönetimi A.Ş. adıyla Başbakanlığa bağlı olarak kurulan Fon, 10.07.2018’de yayımlanan 1 No.lu Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile Cumhurbaşkanlığına bağlanan kurumlar arasına alındı. Cumhurbaşkanı imzasıyla yayımlanan Cumhurbaşkanlığı kararnamesiyle, Türkiye Varlık Fonu’nun yeni başkanı Cumhurbaşkanı, başkan vekili de Hazine ve Maliye Bakanı oldu. Aslında, Varlık Fonu yasasının Kanun Hükmünde Kararname ile değiştirilmesinde meşruiyet ve şeffaflık sorunu bulunduğu iddiaları o günden buyana Muhalefetin tepkisine neden oluyor ve sosyal medyada tartışılıyor. Zira, TVF kuruluş yasası Meclis’te değil, Cumhurbaşkanlığı kararnamesi ile değiştirildi. Halkbank, Ziraat Bankası, BOTAŞ, TPAO, PTT, Borsa İstanbul AŞ ile TÜRKSAT ‘ın Hazineye ait hisselerin tamamı, Türk Telekom’un %6,68 oranındaki Hazineye ait hissesi ile, Eti Maden ve ÇAYKUR Türkiye Varlık Fonu’na aktarıldı. Ayrıca, TCDD İzmir Limanı, T. Denizcilik İşletmesi ile Kayseri Şeker Fabrikası hisseleri ile, Milli Piyango ve T. Jokey Kulübü’nün düzenlediği bahislerle ilgili lisanslar da Varlık Fonu’na devredildi.

Varlık Fonu ile ne amaçlanıyor?

Varlık Fonu, bütçe ve dış ticaret fazlası veren ülkelerde biriken paranın yatırıma dönüştürülmesi amacıyla kullanılıyor. Bu yöntemde, belirlenmiş malların (körfez ülkelerinde petrol, doğalgaz) gelirleri, ya da emeklilik fonlarında (batı Avrupa ülkelerinde) biriken paralar bir fona aktarılıyor; gerekiyorsa yönetmek amacıyla şirketler kuruluyor ve bu paralarla finansman araçlarının ticareti yapılıyor. Elde edilen gelirlerle yeni yatırımlar finanse ediliyor. Hükümet yetkilileri, Fon’un amacını, küresel ekonomik dalgalanmalar ve dış müdahaleler karşısında Türkiye ekonomisinin gücünü artırmak ve kanal İstanbul, otoyollar, köprüler, havalimanları, nükleer santraller, savunma projeleri gibi altyapı projelerine kamu borcunu arttırmadan finansman garantisi sağlamak olarak açıklıyor. Aslında, bu denli büyük kamu kurumlarının TVF ‘ya devir hamlesi büyük projelerin finansmanını kolaylaştırmak ve bu işlemlerin kamu denetiminden çıkarılması için yapılıyor. Ülke içindeki kredi yaratma kapasitesinin yetersiz olması ve yurtdışından finansman sağlanmasında ise şeffaf olunmaması,

yolsuzluk konusunda hesap verebilir olunmaması gibi nedenlerle, yaşanan sıkıntılar sonucu böyle bir yola başvurulduğu anlaşılıyor.

Varlık Fonu'nda neler yanlış yapılıyor?

Sayıştay denetimine, İhale Kanunu'na tabi olmaması, bazı faaliyetlerinde Sermaye Piyasası Kurulu (SPK) düzenlemelerinden bağımsız olması, vergi muafiyeti ve arsa tahsisi gibi imtiyazlara konu olması, Fon'un varlığına yönelik önemli eleştiriler arasında. Uzmanlar Fon'un kurulabilmesi için kamu elinde oluşmuş bir gelir fazlalığının olması gerektiğini, oysa Türkiye ekonomisinin bütçe açığı ve cari açık verdiğini belirtip, TVF 'yi eleştiriyor. Aslında, yurttaşların çıkarlarını ilgilendiren böyle önemli bir konuda atılacak adımların şeffaf ve hesap verebilir bir şekilde atılması gerekir, ama TVF 'nda bunların hiçbirini göremiyoruz. Atanan kişilerin seçiminde belli prosedürler olmalı, özgeçmişleri ve uzmanlıkları açısından belirli kriterler konmalı. Fon'un denetlenmesi de başka sorunlu bir konu. Fon'a devredilen şirketlerin Sayıştay denetimine tabii olmayacağı, SPK veya Rekabet Kurulu gibi çeşitli kamu otoritelerinin denetiminin dışında olacak. Fon'a devredilen şirketlerin muafiyetleri konusunun da ucunun açık. Varlık Fonu ile öylesine bir yasal ortam oluşturdu ki, ülke kaynakları, hiçbir yasaya ve kurala uymaksızın dağıtılacak. Daha açık ifadeyle, kural dışılık yasalaştırıldı. Fonun faaliyetlerini siyaseten sorgulanabilecek hiçbir mekanizma yok. Denetim yapılabilmesi olanaksız.

Varlık Fonunun Borçlanma girişimleri ve “Paralel Hazine”

Devredilen kurumların gelirleri Varlık Fonu'nda birikecek, ayrıca bu kurumları karşılık göstererek Fon borçlanabilecek. Nitekim, medyadaki bilgilere göre, Türkiye Varlık Fonu'nun 1 milyar dolarlık sendikasyon kredisini koordine etmek için iki farklı grupla anlaşma sağladığını iddia edildi. Citigroup ve Industrial Commercial Bank of China ICBC) Türkiye'ye 2 yıl vadeli (1 yılda uzatma hakkı var.) borç verecek. Bu Fonu'n aldığı ilk dış kredi olacak. TVF'nin iki yıl önce de Çin bankası ICBC'den 5 milyar dolarlık kredi istediği öne sürülmüş ancak bu borçlanma gerçekleşmemişti.

Belli ki, Varlık Fonu önümüzdeki dönemde ciddi bir borçlanma hamlesine hazırlanıyor. Ön hazırlıklar tamamlandı, muhtemelen 31 Mart seçimleri sonrasında bekliyorlar. Hazine doğrudan borçlandığında bu “Kamu Borç Stoku” (KBS) rakamlarını yükseltir. Oysaki, borçlanmanın bir kısmını TVF üzerinden yaptığınız zaman bu KBS olarak görünmeyecek ve bütçe disiplini uygulanmaya devam ediliyormuş gibi görünecektir. Kamu borçlanma stoku rakamları iyi görünürken “Paralel Hazine” üzerinden borçlanacak ve bu parayı kullanacaklar. Aslında, kağıt üzerindeki borcunu arttırmadan devleti borçlandırmak gibi yöntem icat edilmiş oldu.

Biran için en uygun koşullara borçlanma sağlandığını varsayalım. Hemen herkesin aklına gelebilecek birkaç soru şöyle sıralanabilir: ***Teminat gösterilen hisseler, borçlar ödenmediği takdirde ne olacak? Borçlanma yoluyla elde edilecek bu gelir nerede ne şekilde kullanılacak? Varlık Fonu kamu varlıklarını teminat olarak gösterip aldığı borçları ödeyemezse ne olacak? Varlıklar yatırım fonlarına mı geçecek?*** Ne yazık ki, bu soruların hiçbirinin cevabı yok!

Varlık Fonu bünyesindeki ulaşım, iletişim, haberleşme, bankacılık sektöründeki Türkiye'nin en değerli kurumlarının bu şekilde bir borçlanma aracı haline getirilecek olması ülkemiz için beka sorunu yaratmıyor mu?